

CURTEA PENALĂ INTERNAȚIONALĂ

SORIN CIUTUREANU
Consilier juridic, Constanța

Experiența jurisdicțiilor ad-hoc a făcut posibilă adoptarea, în cadrul conferinței diplomatice de la Roma din 1998, a Statutului Curții Penale Internaționale, prima jurisdicție internațională penală permanentă, creată printr-un tratat multilateral.

Formula creării jurisdicției internaționale penale printr-un tratat multilateral nu este nouă. Această formulă a apărut odată cu ideea de jurisdicție internațională penală permanentă, încă de la începutul secolului și a fost analizată cu ocazia înființării tribunalelor internaționale penale pentru fosta Iugoslavie și pentru Ruanda, ca formulă alternativă la înființarea acestora ca măsură a Consiliului de Securitate al ONU în baza Capitolului VII din Carta ONU. O asemenea abordare, a afirmat Secretarul General ONU în raportul¹ său cu privire la înființarea TIPFI, ar avea avantajul de a permite o examinare detaliată și o elaborare a tuturor aspectelor referitoare la stabilirea a unui tribunal internațional. De asemenea, această abordare, a afirmat tot Secretarul General al ONU, va permite statelor participante la negocierea și încheierea tratatului, exercițiul deplin al voinței lor suverane, în particular manifestarea în sensul de a fi parte sau nu la statutul Curții.

De altfel, și membrii CDI ONU au afirmat de mai multe ori că „un tratat ar reprezenta o bază legală mai fermă pentru judecarea autorilor crimelor internaționale”².

Rezultatul conferinței diplomatice de la Roma din 1998 a răspuns tuturor acestor susțineri și s-a concretizat în adoptarea acestui mult disputat Statut de la Roma. Exercițarea voinței politice a statelor participante la conferința de la Roma s-a manifestat intens, efectul fiind înființarea unei curți permanente, din nefericire mai puțin puternică decât ar fi fost nevoie. Aici a intervenit și dorința de control asupra viitoarei curți, manifestată de către marile puteri, care au simțit o anumită temere în a permite crearea unui organism puternic, care s-ar putea așeza la un moment dat împotriva intereselor lor politice.

Exercițiul puterii suverane s-a manifestat și ulterior adoptării Statutului de la Roma și a semnării lui, fiind state, precum SUA, care nu numai că nu au ratificat Statutul, dar au mers până la retragerea expresă a semnării Statutului, situație fără precedent în relațiile internaționale.

Sigur că gestul SUA, care a avut o semnificație mai degrabă politică decât juridică, s-a dorit un semnal al retragerii sprijinului american față de Curte. Cu toate acestea, într-o perioadă relativ scurtă de timp³, 4 ani, Statutul de la Roma a intrat în vigoare, iar Curtea a început să funcționeze efectiv de la jumătatea lui 2003.

Evident că înființarea CPI prin tratat a prezentat toate inconvenientele inerente unei formule de acest gen, ceea ce s-a concretizat într-o anumită perioadă de timp necesară intrării în vigoare a Statutului și, nu în ultimul rând, într-un Statut care nu sprijină o Curte puternică, permițând Consiliului de Securitate al ONU suspendarea quasi discreționară a procedurilor Curții.

Dacă avem însă în vedere marea realizare pe care o reprezintă înființarea Curții, precum și faptul că înființarea ei are la bază consensul comunității internaționale, se poate afirma că o Curte mai puțin puternică și complementară jurisdicțiilor naționale este ceea ce comunitatea internațională și-a dorit la momentul adoptării Statutului.

Curtea Penală Internațională – o organizație Internațională *sui generis*

Fiecare subiect de drept internațional prezintă anumite caracteristici comune subiectelor de drept internațional în general, care îi permit manifestarea în planul relațiilor internaționale. Alături de aceste caracteristici comune, care se referă la capacitatea de a avea drepturi și obligații internaționale, fiecare subiect de drept internațional prezintă caracteristici proprii, specifice propriei forme de organizare.

¹ A se vedea Report of the Secretary-General pursuant to para.2 of Security Council Resolution 808 (1993), UN Doc. S/25704, 3 May 1993 and Corrigendum, UN Doc. S/25704/Corr.1, 30 July 1993, para.19.

² A se vedea Report of the International Law Commission on the work of its forty-sixth session – 2 May – 22 July 1994, 49 UN GAOR Supp. (No.10), UN Doc.A/49/10 (1994) (1994 ILC Report), p.33.

³ Convenția ONU asupra dreptului mării a avut nevoie de 12 ani pentru ca să intre în vigoare.

Toate aceste caracteristici comune sau specifice fiecărui subiect de drept internațional. Devin criterii de determinare a formei de manifestare pe plan internațional a unei persoane juridice de drept internațional public: stat, organizație internațională, mișcare de eliberare națională.

Pentru organizațiile internaționale, doctrina⁴ este de acord că, printre criteriile de determinare a calității de subiect de drept internațional, în forma unei organizații internaționale, se află:

- asocierea de state;
- structura organizatorică;
- o distincție suficientă între statele-membre și organizație;
- existența unei capacități juridice la nivel internațional;
- scopuri legale, raportate la dreptul internațional public, în general.

Organizația internațională Curtea Penală Internațională îndeplinește toate aceste criterii. Astfel, CPI a fost creată în baza unui tratat multilateral, Statutul de la Roma, la care sunt părți peste 94 de state. Ne aflăm în fața unei asocieri de state care, în temeiul art.1 din Statut, au decis să creeze CPI ca o instituție permanentă, care să stabilească relații de cooperare de pe planuri egale cu o altă organizație internațională – ONU (art.2).

De asemenea, organizația internațională Curtea Penală Internațională are o structură organizatorică bine delimitată, care cuprinde organe specializate, precum și organe plenare. Desigur că această structură nu este una comună organizațiilor internaționale tradiționale. Nu întâlnim în cadrul organizației internaționale Curtea Penală Internațională organe cu competență restrânsă care îndeplinesc, de regulă, atribuții executive. Aceasta se datorează și faptului că această nouă organizație va funcționa într-un domeniu specializat al relațiilor internaționale, realizarea justiției internaționale penale.

În acest sens, art.34 din Statutul de la Roma prevede care sunt organele CPI și anume: Președinția, Camera de Judecată, Camera Preliminară, Biroul procurorului și Registratura.

Adunarea Statelor Părți nu este enumerată printre organele care fac parte din structura CPI. Există autori care afirmă că Adunarea Statelor Părți face parte din structura CPI, privită ca o organizație integrată, convenind într-o structură de natură federală toate cele trei componente ale puterii: componenta legislativă și executivă reprezentată de adunarea statelor părți și componenta judiciară, reprezentată de organele enumerate de art. 34 din Statut.

Formal, Adunarea Statelor Părți nu face parte dintre organele enumerate la art.34 ca aparținând Curții. O separare însă, între structura CPI identificată la art.34 din Statut și Adunarea Statelor Părți nu poate fi însă, concepută relația dintre Adunarea Statelor Părți și organele judiciare ale Curții fiind evidentă.

Faptul că Adunarea Statelor Părți este un organ al organizației internaționale create prin Statutul de la Roma rezultă chiar din dispozițiile acestuia, care îi conferă atribuții excepționale, specifice unui organ cu funcții de cele mai diverse, legislative, executive, administrative. Chiar de la art.2 și art.3 din Statut se clarifică poziția de organ al CPI pe care o are Adunarea Statelor Părți, prin aceea că se prevede expres că Adunarea va fi aceea care va aproba Acordul Curții cu ONU, precum și acordul de sediu cu statul de sediu – Olanda. În mod evident, numai un organ al unei organizații internaționale poate aproba tratatele internaționale pe care această organizație le încheie.

De asemenea, tot în susținerea punctului de vedere, potrivit căruia, Adunarea Statelor Părți este un organ al Curții Penale Internaționale, ne referim la faptul că autorii Statutului de la Roma au reglementat funcțiile Adunării Statelor Părți raportat la activitatea organizației, atât pe tot cuprinsul Statutului (art.2, art.3, art.36, art.51, art.79, art.87 etc.), cât și consacrand un capitol integral acestui organ principal – Capitolul XI – care reglementează atât funcțiile acestui organ, cât și formula organizatorică și de îndeplinire a funcțiilor sale.

De aceea, opinăm că structura CPI are două componente, una administrativ-legislativă, alcătuită din Adunarea Statelor Părți și una judiciară, alcătuită din organele judiciare ale Curții, enumerate la art.34 din Statut.

În ceea ce privește criteriul suficientei distincții între statele membre ale organizației internaționale și organizația însăși, acesta este în mod evident îndeplinit în cazul CPI, după cum rezultă din chiar dispozițiile Statutului de la Roma, referitoare la independența decare se bucură organele Curții, care au personal independent și nu se supun instrucțiunilor statelor membre.

---

⁴ A se vedea, în acest sens, *S.R. Luder*, The legal nature of the International Criminal Court and emergence of supranational elements in international criminal justice, *IRRC*, martie 2002, vol.84, no.845.

Capacitatea juridică de drept internațional al unei organizații internaționale implică existența unor drepturi și obligații de drept internațional public. Între drepturile de drept internațional, specifice unei organizații internaționale, doctrina⁵ identifică capacitatea de a încheia tratate, precum și dreptul de legăție activă și pasivă.

Personalitatea juridică a CPI este confirmată de dispozițiile art.4 parag.1 din Statutul de la Roma care prevede: „Curtea va avea personalitate juridică”. Acest articol se referă la ambele tipuri de personalitate juridică specifice unei organizații internaționale, de drept intern și de drept internațional public.

Alături de prevederea generală referitoare la personalitatea juridică a Curții, cuprinsă în art.4 parag.1, Statutul de la Roma cuprinde, cum am mai menționat anterior, și alte dispoziții referitoare la capacitatea de a încheia tratate internaționale [art.2, art.3 parag.2, art.87 parag.5 lit.a)].

În ceea ce privește ultimul dintre criterii, ce servește la calificarea unei entități ca o organizație internațională interguvernamentală și anume, legalitatea scopurilor, realizarea lui, în cazul CPI ca organizație internațională, rezultă cu claritate din preambulul Statutului. Acesta reafirmă, pe de parte, scopurile și principiile Cartei ONU ca scopuri călăuzitoare în activitatea oricărei organizații internaționale, iar pe de altă parte, scopurile specifice activității CPI ca instituție internațională judiciară. Dintre aceste scopuri menționăm: reprimarea celor mai grave crime care privesc ansamblul comunității internaționale, prin măsuri luate în cadrul național și prin întărirea cooperării internaționale, înlăturarea impunității autorilor acestor crime și cooperarea interstatală pentru prevenirea unor noi crime. Legalitatea acestor scopuri este dincolo de orice dubiu, Statutul reprezentând, așa cum am mai afirmat, o codificare a dreptului internațional în materie.

Din coroborarea criteriilor menționate mai sus, putem afirma cu certitudine că entitatea CPI, înființată prin Statutul de la Roma, este o organizație internațională interguvernamentală de sine stătătoare, cu personalitate juridică proprie, aflată într-o relație specială cu ONU.

---

⁵ A se vedea, în acest sens, *R. Miga-Besteliu*, *Organizații Internaționale Interguvernamentale*, Ed. All Beck, București, 2000.